

ЖУРНАЛ ВИЗНАНО ПЕРЕМОЖЦЕМ КОНКУРСУ "СВІТОЧ ПРИДНІПРОВ'Я"

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЩОМІСЯЧНИК

ВИХОДИТЬ З ЛИПНЯ 1991 р.

БОРИСТЕН

2025 рік

№ 02(399)

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКИЙ, ПУБЛІЦИСТИЧНИЙ
ТА НАУКОВО-ПОПУЛЯРНИЙ ЩОМІСЯЧНИК

Цьогорічні віншування володарів Відзнаки імені Олеса Гончара традиційно у стінах НТУ "Дніпровська політехніка" - виявилися багатими на особливо щемливі та символічні аспекти. Зокрема» один з номінантів перший проректор Артем Павличенко не лише отримав диплом лавреата, а й подяку від Дніпропетровської обласної організації Національної спілки письменників України за значний внесок у гуманітарному вихованні студентів.
Докладніше - у цьому номері.

“У всіх народів мова – це засіб спілкування, у нас це – фактор відчуження. Не інтелектуальне надбання століть, не код порозуміння, не першоелемент літератури, а з важкої руки Імперії ще й досі для багатьох – це ознака націоналізму, сепаратизму, причина конфліктів і моральних травм. Людина розмовляє рідною мовою, а на неї озирються...”

“Нації вмирають не від інфаркту, спочатку в них відбирають мову”

Ліна Костенко

«Бористен (Борисфен)» – незалежний і недержавний український науково-популярний щомісячник, який висвітлює наукові, культурні, соціальні, історичні події. Видавцем і засновником часопису є Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“», голова правління письменник і видавець Фідель Сухоніс.
Видавець: Дніпровська міська громадська організація «Товариство шанувальників журналу „Бористен“

Серія КВ, реєстр. номер 16084-4556 ПР. Рік видання двадцять перший. Постановою президії ВАК України від 9 квітня 2008 року за № 1-05/4 журнал внесено до переліку наукових фахових видань України, у яких можуть публікуватись основні результати дисертаційних робіт з історії, філології, політичних наук, мистецтва та культурології.

Редакція не завжди поділяє думку авторів і не несе відповідальності за недостовірність опублікованих даних. Редакція не несе відповідальності перед авторами і/або третіми особами і організаціями за можливу шкоду, нанесену публікацією статті. Редакція має право скоротити матеріал без згоди автора. Редакція сплачує гонорари тільки за матеріали, які замовлені авторами.

Представництва редакції:

У США: Promethean's Retort P.O.Box 35
Lyndhurst, N.J. 07071-0035 USA

З релігійних справ у США та Канаді: Mr. V.
Babanskyj, 74 Oakrige, Watchung, N.J.
07069, USA;

У Ізраїлі: Svitlana Glaz, Arie Rubin, 18VI, Lod,
Israel

У Польщі: Juri Hawryluk, skr. poczt. 55, 17 –
100 Bielsk Podlaski, Polska

Адреса журналу «Бористен»: Адреса редакції
а/с № 791, 49008 м. Дніпро, Україна
Телефон: (050) 340 - 28 - 27
e-mail: fidelsukhonis@gmail.com

Електронні версії журналу borysten.com.ua

Долучайтесь до нас у соцмережі
[facebook.com/borysteninfo](https://www.facebook.com/borysteninfo)

Верстка\дизайн
журналу *“CatArt”*
Видавець
Видавничо-поліграфічний
центр
вул. Воскресенська, 11
49000 місто Дніпро
Україна

Папір офсетний.
Друк цифровий
Щомісячник,
наклад:
1500 примірників

ВЕЛЬМИДОСТОЙНІ ДОБРОЧИНЦІ!

В Україні лютує війна і навіть складно описати що ми нині переживаємо. Нам потрібно переломити ворога. Це важке завдання, це потребує часу й страшенних зусиль. Але у нас немає альтернативи. До глибини душі хвилює сьогодні допомога світового українства отчому краю в боротьбі з московськими нелюдами. Ось і друзі «Бористену» не стоять осторонь життєво важливої для нашої Вітчизни справи.

Щиро вдячні пані **Терені Тонкович (Toronto, Canada)** за пожертву на придбання харчів для бійців ЗСУ, а також за добровільні датки на видання художньо-публіцистичного збірника «**Берегині України**». Як завжди шляхетно сягнув своєї кишені **добродій Василь Стан (Boston, MA.)**, котрий не лише пожертвував гроші на видання журналу «Бористен», а й щедро зафундував на харчі для родин фронтовиків, приділив кошти на криворізьку «Просвіту» та на діяльність Фундації «Прометеїв отвіт». Як завжди не забула про потреби стареньких в Україні родина **Галини Грушецької з Чикаго (США)**. Так само вдячні **Тетяні Ясінській (Silver Spring, MD)**, яка надіслала пожертву для потреб видання нашого щомісячника.

Влас. інформ.

----- Зміст -----

Стор.1 Адреси доброти
Стор.2 -4 Відзнаки вручено
Стор.3 Книга, яку ви зі
сльозами прочитаєте за
годину
Стор.4 Цікаво
Стор.5 Січеславські
письменники гідно відзначили
свято
Стор.6-7 Аушвіц і сьогодні
Стор.8 УКРАЇНА пам'ятає
Стор.9 «Вічная пам'ять»

Стор.10-11 Колонка
редактора
Стор.12-13 Канадсько-
Український бібліотечний
центр у науковій бібліотеці
Стор.14-18 РОСІЙСЬКО-
УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ХХІ
ст. ДО ІСТОРИЧНИХ
ВИТОКІВ ТРАГЕДІЇ
Стор.19 Колонка редактора
Стор.20-26 Наша Церква

Долучайтесь до нас у
соцмережі
facebook.com/borysteninfo

Ще більше цікавої
та актуальної
інформації на
нашому сайті
borysten.com.ua

«Цікаво»

Відзнаки вручено

Цьогорічні вітання володарів Відзнаки імені Олеся Гончара традиційно у стінах НТУ "Дніпровська політехніка" - виявилися багатими на особливо щемливі та символічні аспекти.

Зокрема, присутніх по особливому схвилювала присутність на імпрезі родини Станіслава Чирченка та Марії з Кам'янського.

Адже саме у цей день виповнився один календарний місяць, як вони утворили нову сім'ю. Станіслав отримав Відзнаку за творення патріотичного волонтерського

аудіоконтенту за книгами українських письменників та вітчизняних виконавців. Його ж муза, відома українська письменниця, членкиня правління Дніпропетровської обласної організації Дніпропетровська обласна організація НСПУ

Марія Дружко добре знана як рушій значущих громадських начинань. Обоє молодих людей незрячі. Але і Станіслав, і Марійка сповненні життєвої енергії, націлені на добрі і патріотичні справи. Це присутні сповна могли відчутти, коли молоде подружжя знайомило присутніх з аудіопроектами голови сімейства.

На жаль, не зміг бути присутнім на імпрезі президент ГО «Дніпровський Яхт-клуб СІЧ» В'ячеслав Дідик. Позаяк він офірував для цьогорічних номінантів глибоко символічні сувеніри з петриківським розписом. Це невеличкі фрагменти мистецько оформленого квадратного профіля, який використовується для

зведення захисних споруд на фронті у Харківській та Запорізькій областях. Будівельні роботи провадяться підприємствами, власником яких є В'ячеслав Степанович Дідик.

На загал, імпреза була багата на приємні несподіванки. Так, наприклад, один з номінантів Відзнаки імені Олесь Гончара Артем Павличенко отримав подяку від ДОО НСПУ з рук заступника голови правління цієї організації, випускниці НТУ «Дніпровська політехніка» Еліна Заржицька Літератори нашого краю висловили свою вдячність першому проректору вишу за значну підтримку гуманітарної сфери у освітній та виховній діяльності.

Володарям Відзнаки імені Олесья Гончара журналу «Бористен» у 2024

- **Світання Свириденко (Конектикут, США)** – з нагоди 90-тя та багаторічну працю з утвердження української духовності.

- **Фундація «Прометеїв отвіт» (США)** – за системну підтримку незалежної української науки та освіти.

- **Віра Боднарук (штат Флорида, США)** – за багаторічну діяльність у справі розбудови світових українських мас-медіа.

- **Матір Галина Степанівна Грушецька (Бойко), доні Орина Грушецька-Шифман, Калина Грушецька-Ганновер, Марина Грушецька (США)** – за системну волонтерську та подвижницьку діяльність у справі розбудови української України.

- **Артем Павличенко (м. Дніпро, Україна)** – за інтерактивну діяльність на посаді першого проректора

НТУ «Дніпровська політехніка», наповнення вищої освіти гуманітарним змістом.

Юлія Бардукова (м. Дніпро, Україна) – за новітню організацію освітньої та інтерактивної діяльності Дніпровської центральної міської бібліотеки.

Станіслав Чирченко (м. Кам'янське, Україна) – за творення патріотичного волонтерського аудіоконтенту за книгами українських письменників та вітчизняних виконавців.

Володимир Лоїш (м. Самбір, Україна) – за організацію добровольчого батальйону «Карпатська Січ».

Ольга Полевіна (м. Кропивницький, Україна) – за вагомий творчий внесок у розвиток культури, активну участь у сучасних інноваційних письменницьких проєктах.

Власне.інформ

“Новини”

21 лютого Міжнародний день рідної мови Січеславські письменники гідно відзначили свято

21 лютого світова спільнота відзначає Міжнародний день рідної мови. З нагоди цього свята, за ініціативи обласної організації Національної спілки письменників України, на Дніпропетровщині було проведено низку заходів.

Так, 18 лютого у Підгородненській міській публічній бібліотеці для дітей членкиня НСПУ Лариса Омельченко провела просвітницько-виховний захід із вихованцями дитячого садка «Веселка». Наступного дня малюки дніпровського дитсадка № 404 «Катруся» зустрілись із дитячою письменницею Еліною Заржицькою у рамках проєкту «STREAM-освіта: Просто про складне».

21 лютого у стінах Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія відбулась імпреза «Ну що б здавалося, слова... Слова та голос – більш нічого. А серце б'ється – оживає, Як їх почує! Т. Шевченко».

У змістовному і цікавому заході взяли участь голова правління ДОО НСПУ Фідель Сухоніс, члени правління Еліна Заржицька та Володимир Кільченський, активні членкині Оксана Ігнатенко та Лариса Омельченко. Вони не лише розповіли про свою творчість, прочитали власні твори, а й палким словом письменника ще раз закликали присутніх шанувати рідну мову, з повагою ставитися до усіх мов, які сьогодні знає людство.

Знання в Україні професор-мовознавець Анатолій Поповський розповів багато цікавого щодо побутування української

мови як у минулому так і у наші дні. А невтомна очільниця Дніпропетровської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія Надія Титова підготували коротке, але змістовне слово про сучасний стан мов у світі.

Особливого виховного значення зібранню надала присутність студентів Дніпровського коледжу електрифікації ДДАЕУ. Адміністрація цього освітнього закладу на чолі з директором Миколою Цоколенко сповна розуміють важливе значення національно-патріотичного виховання молоді. Позаяк майбутні електрики не лише стали слухачами імпрези, а й підготували цікавий виступ студента Владислава Лукаускаса. Етнічний литовець він дещо розповів про свою рідну мову, надав присутнім можливість почути її мелодію.

Також, саме цей день, у Дніпропетровській обласній бібліотеці для дітей (директорка – Ольга Прокопович-Ткаченко) відбулась творча зустріч дуету «Валена» – композиторки Валентини Фалькової і членкині НСПУ Олени Швець-Васіної з ліцеїстами 9 класу Наукового медичного ліцею «Дніпро».

Голова правління ДОО НСПУ Фідель Сухоніс наголосив: «Мене не може не радувати активність колег на громадській ниві. Письменники Січеславщини вважають, що подібні зустрічі формують та зміцнюють у їх учасників змістовне духовне і патріотичне начало. Отже, активна просвітницька діяльність літераторів триватиме».

Пресслужба ДОО НСПУ

Актуально

Аушвіц і сьогодні

Мій батько Євген Лозинський був заарештований Гестапом 21 вересня 1941 року в західноукраїнському місті Станіславові, нині Івано-Франківськ, За проголошення незалежності України його звинуватили у зраді рейху. Разом з ним було заарештовано ще п'ятьох, у тому числі двох братів Провідника ОУН Степана Бандери, Олександра та Василя.

Їх усіх перевезли до сумнозвісної тюрми на Лонського у Львові. Ранньою весною 1942 року їх першим транзитом перевезли з України до німецького концтабору під Краковом, Польща. Табором був Аушвіц. Під час ув'язнення двоє братів Бандери були вбиті в таборі польськими капо. Батько вижив. Коли наприкінці січня 1945 року німці дізналися, що совети вже близько, вони взяли полонених і провели марш смерті до найближчих концентраційних таборів. Кожного, хто впав під час маршу, страчували. Марш продовжувався через табори в Ебензее та Матхаузені. Нарешті в'язнів, що залишилися, звільнила американська армія. Мій батько на момент «визволення» важив 98 фунтів.

Більшість тих, хто вижив, опинилися в таборах для переміщених осіб і піддалися суворому контролю з боку аліантів. Зрештою, радянська влада була союзником. Мій батько приїхав до Америки в 1951 році з молодого дружиною та маленькою дочкою. По суті, він був ув'язнений на острові Елліс до того, як Америка дозволила йому в'їхати. Він був членом Організації Українських Націоналістів, організації, включеної до списку ворожих організацій, складеного радянською владою та використаного американцями.

Після Ялти Йосип Сталін і Франклін Рузвельт зі своєю групою радянських агентів як у державі, так і в міністерстві фінансів були друзями..

Концтабір Аушвіц був створений для поляків, і поляки були першими

політичними в'язнями. Кількість ув'язнених постійно зростала внаслідок постійного прибуття нових транспортів. У 1940 році в таборі було зареєстровано майже 8 тисяч осіб. Майже всі вони були поляками. У таборі була також невелика кількість євреїв і німців. У той час останні, як правило, виконували наглядові функції капо та блок-наглядачів.

У 1941 році в Аушвіці було зареєстровано понад 26 тис. осіб (близько 15 тис. поляків, 10 тис. радянських військовополонених і понад 1 тис. євреїв).

У результаті включення Аушвіца в процес масового знищення євреїв кількість депортованих почала стрімко зростати. У 1942 році туди було депортовано близько 197 тисяч євреїв, наступного року – близько 270 тисяч, а в 1944 році – понад 600 тисяч, загалом майже 1,1 мільйона. Серед них близько 200 тис. осіб було відібрано як працездатних і зареєстровано як ув'язнених у таборі.

У цей самий період, з 1942 по 1944 рік, було зареєстровано та чисельно в'язненими близько 160 тисяч поляків, українців, ромів і синті, білорусів, французів та інших.

Масова депортація євреїв до Освенціма, що почалася в 1942 році, докорінно змінила склад ув'язнених. Після трьох місяців депортації, у середині 1942 року, євреї вже становили найчисельнішу етнічну групу, і їхня частка населення постійно зростала з приблизно 46% у червні 1942 року до приблизно 68% на піку чисельності табору в серпні 1944 року. Загалом було зареєстровано близько 400 тисяч в'язнів: 195 тисяч неєвреїв і 205 тисяч євреїв.

Відверто кажучи, річниця так званого визволення чи ліквідації не про те й інше. Ті, хто залишився і був «визволений» советами, найчастіше були страчені советами на місці або перевезені до радянських ГУЛАГів.

Це може здивувати деяких читачів, але радянський ГУЛАГ був попередником нацистського концтабору. Зразком для нацистів був ГУЛАГ.

Ще більш дивним був би той факт, що Аушвіц не був закритий після війни. Він також не став музеєм відразу після цього. Комуністична Польща використовувала об'єкти в Освенцимі ще довго після війни, і багато українців лемківської національності, які опинилися на своїй рідній землі лише для того, щоб дізнатися, що тепер вона є частиною Польщі, були затримані в Освенцимі під час сумнозвісної етнічної чистки українців, яка була державною політикою комуністичної Польщі в 1947 році.

Я повертаюся до свого батька. Було багато таких, як він, з якими Америка після звільнення так само поводитися. Вони опинилися в таборах для переміщених осіб і зрештою емігрували до Америки. та інші країни, але не без ускладнень і жорстокого поводження. Америка після Другої світової війни була взірцем умиротворення щодо СРСР. Коли Америці стало остаточно очевидно, що наступним ворогом є Радянський Союз. Америці не вдалося ідентифікувати Радянський Союз як ще один прояв Російської імперії. Найдовше російський народ вважався одним із поневолених народів СРСР.

Значення 80-ї річниці визволення концтабору Аушвіц є подвійним. По-перше, це не було звільнення, а лише заміна однієї тиранії іншою. Другий і, мабуть, більш важливий, полягає в тому, що всі визволителі були співучасниками однієї з найбільших пародій на чесність і справедливість в історії людства.

Ми можемо і повинні почати з євреїв, які, безумовно, найбільше постраждали від нацистського режиму. Нацисти просто хотіли знищити євреїв. Вони зазнали невдачі, але не через кількість жертв. Світ був поступливим або небагатослівним, але не назавжди. Сьогодні Голокост відомий у всьому світі як одна з найкричущіших спроб геноциду народу.

З іншого боку, триває умиротворення

вбивчих режимів. Нацисти точно не були останніми. У XXI столітті, як і багато століть тому, росіяни йшли так, як йшли раніше. Російська Федерація складається з одинадцяти часових поясів, усі зайняті вторгненням. Але події цього недостатньо. Ті українські політичні в'язні в Освенцимі були саме такими. Вони прагнули Україні волі.

У лютому 2014 року Росія вторглася в Україну. Але цього було недостатньо. Через вісім років Росія вторглася повною силою. Три роки триває повна битва. Це є спроба «стерти українців з лиця землі». Була підтримка в усьому світі, тому що немає питання про те, що правильно чи неправильно, де правда. і де зло.

Сьогодні виявилась і ще одна зрада з боку Америки. Україна буде! Вона сьогодні продукує половину всієї зброї яку вона потребує. Весь народ є у боротьбі. Сьогодні криза у самій Америці де дійсно злі люди її перебрали.

Слава Україні!

*Аскольд Лозинський
(США), 13 лютого
2025 року*

УКРАЇНА пам'ятає

Майдан. Похорон Сергія Нігояна. Сьогодні вкотре ми згадаємо усю хронологію тих днів. Але поза цим є просто трагедія і біль. Батьків, які поховали свого єдиного і найкращого у світі сина. Як і біль тисячів родин, які сьогодні ховають своїх синів та дочок. Бо зараз, як і тоді вони виборюють свободу. З ворогом, який в той чи інший час мав різне втілення, але завжди залишався незмінним – росія. Країна, яка напала на суверенну державу. Колективне зло, яке становить загрозу всьому цивілізованому світові. Пам'ятайте про це і щодня робіть все від себе залежне, аби ці смерті були не марними!

Фідель Сухоніс

«Вічна пам'ять»

Не стало Ярослав Стеха. Пішла у засвіти людина, яка не могла і не хотіла жити як пересічний обиватель.

Саме такі одними із перших сторіччя тому кидали у натовп:
- А все таки, вона обертається!
Хоч би як це у той час гупо та небезпечно звучало. Поряд з ним було соромно за своє неробство і байдужість. Людина- генератор! Людина- рушій!

Ярослав Стеха народився 28 лютого 1932 року в селі Вілька-Вербицька, заведве 2 кілометри від містечка Угнів на Львівщині. Після Акції Вісла у 1947 році, село було знищене, його мешканці «репатріовані» до УРСР, депортовані до північної або західної Польщі або ув'язнені в концтаборі Явожно. Ярослав Стеха разом із родиною оселився у селі Лельково в північній Польщі. А звідти непростими і карколомними шляхами, запізнавши багато страждань і випробувань, опинився аж у канадійському Торонто.

Все своє життя покійний боровся за торжество Добра і Україну. Мій особистий досвід спілкування з цією світлою людиною найперше

базувався на співпраці на шпальтах щомісячника «Бористен». Добродій Ярослав довгі роки був репрезентантом журналу на Канаду. Системно публікувався на його сторінках із цікавими краєзнавчими та історичними розвідками, літературними рецензіями. А на початку двохтисячних років у серії бібліотека журналу «Бористен» побачив світ збірник художніх та публіцистичних есе, науково-популярні розвідок авторства Анізії та Ярослава Стеха.

Ярослава Стеха відрізняла надзвичайна природна інтелігентність. Ми спілкувалися не так часто, але протягом багатьох років і він завжди знаходив добре слово для співрозмовника, був уважний навіть у дрібницях.

Свого часу разом із онуковою Зоряном він побував у Дніпрі. Всі хто тоді спілкувався з дідом та онукою були вражені теплотою їх взаємин, абсолютно українською душею канадійця Зоряна Стеха. Бо і у родинному житті добродія Ярослава відрізняло велике працелюбство у розбудові сімейного високоморального осередку.

Я. Стеха був одружений з Анізією (дівоче прізвище Путько) і у сім'ї народилося троє дітей: сини Ігор і Марко і дочка Адріана. У Торонто в родині з'явилося четверо внуків і п'ятеро правнуків. Всі ці люди гідні коріння Ярослава Стеха.

Усі світові релігії повчають що із завершенням земного життя кожен з нас не щезає назавжди. Що ж нехай так і буде. Але я особисто вірю, що людина живе до тих пір допоки зберігається у пам'яті на Землі суцях. А тому Ярослав Стеха і справді не залишив нас. Бо чималенько тих, хто ще у цьому світі, з вдячністю буде згадувати про нього ще довгі роки.

Фідель Сухоніс, шеф-редактор щомісячника «Бористен», член правління Національної спілки письменників України/ місто Дніпро Україна

«Колонка редактора»

Приємно що Координаційна рада з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності Дніпровської міськради не формально провадить свою роботу. На лютневому її засіданні під головуванням секретаря міськради Олександра Санжари було розглянуто мою Службову записку щодо створення експертної групи з аналізу інформаційного та рекламного простору міста, яка за розробленим з фахівцями алгоритмом, унеможливила функціонування непритаманній українській культурі інформаційній графіці та лексиці у публічному просторі обласної столиці. Намічено конкретний план дій для запровадження такого проєкту.

До Координаційної Ради з питань утвердження української національної та громадянської ідентичності Дніпровської міськради.

СЛУЖБОВА ЗАПИСКА.

Одним з головних завдань утвердження державної мови у місті Дніпрі є її повноцінне функціонування у інформаційному просторі та рекламній сфері. Позаяк завдання полягає не лише у формальній «українізації» вище зазначеного, а й у покращенні ситуації з урахуванням традицій, звичаєвості, історії нашого народу.

І проблема не лише у часто-густо примітивному, безграмотному перекладі російських назв чи речень, а популяризації як мовних покручів, так і пропаганді ідеологічних наративів країни-агресора.

Кафе «Усамовара», книжкова крамниця «У дяді Вані», хлібна ятка з написом «Булкін дом» - що це як не продовження накидання ворожої ментальності та подальшої русифікації наших громадян.

Нерідкі випадки, коли у пошуках оригінальності та звияжного PR, а то й елементарної безграмотності деякі автори інформаційної графіки виглядають правдивими невігласами. Так, на відтинку Запорізького шосе, поміж зупинками Підстанція та Розвилка розташована автомийка всеукраїнської мережі Clean'OK. По нашому це можна перекласти як «чисто добре». Та у Дніпрі англомовну назву трансформували у суцільний напис cleanok. Така собі русифікація англомовного сполучення, а на практиці просто дурниця.

Буквально днями надивав на ветеринарну клініку під назвою «Дінго». А чому не кенгуру чи страус ему, адже вони так само, на думку власників зоолікарні, притаманні нашим українським степам. Яюсь образливо за нашого Рябка і Сірка.

Вище наведені приклади лише дециця того, що доводиться побачити на вулицях і провулках нашого міста. З огляду на викладене пропоную створити у складі Координаційної ради експертну групу з аналізу інформаційного та рекламного простору міста, яка за розробленим з фахівцями алгоритмом, унеможливила функціонування непритаманній українській культурі інформаційній графіці.

Фідель Сухоніс, член Координаційної ради

19 лютого 2025 року

Канадсько-Український бібліотечний центр у науковій бібліотеці

Цифрова колекція джерел, переданих в дар Канадським Товариством Приятелів України м. Торонто

Щоб зрозуміти свій час і себе в ньому, нам подекуди необхідно звернутися до власної пам'яті й пам'яті тих, хто жив до нас. Для цього можна реконструювати історію міст, шукати свідків, записувати свідчення про минуле й заповнити лакуни в родинній пам'яті поколінь. А можна читати книги які порушують питання складного трагічного минулого, яке відлунює у житті різних поколінь. Саме література показує історичний шлях народу, є вираженням його світогляду та духовної сутності. Сьогодні, коли знищення української культури є одним із головних інструментів російської агресії, питання збереження історичної пам'яті набуває особливого значення.

Після відновлення незалежності України відкрилися можливості для вільного доступу до інформації, зокрема до культурної спадщини діячів української діаспори в Канаді, яка є важливим інформаційним пластом для вивчення справжньої історії України. У 2000 році в Дніпропетровській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Первоучителів слов'янських Кирила і Мефодія (КЗК «ДОУНБ») відкрився Канадсько-Український бібліотечний центр. Завдяки добровільній пожертві українців Канади до цього центру надійшло понад 18 тисяч унікальних книг та журналів з української історії, культури, мовознавства,

літературознавства, мистецтвознавства, політології, економіки, релігії, художньої та дитячої літератури, які були видані на Заході з 1907 по 1998 роки. Користувачі в зацікавили видання історичної тематики про трагічні сторінки українського народу, які в СРСР замовчувалися та заперечувалися. Наприклад, робота українського історика Петра Мірчука «Від Другого Універсалу до Четвертого» (Торонто, 1955) присвячена етапам становлення ідеї незалежності України 1917-1918 рр. та аналізує причини поразок того часу. Автор розглядає політичні події в Києві в липні 1917 р. – підступне ліквідування українськими соціалістами з допомогою російських військових частин повстання «Полуботківців» та розгром самостійницького центру, що був ініціатором і натхненником організування української національної армії, – не спинили стихійного гону українського вояцтва до організування окремих українських військових частин. На окрему увагу заслуговують мемуари Остапа Войнаренка – очевидця і сучасника революційних подій, як він сам про себе зазначив у своїх спогадах «З гетьманських часів. Спогади самовидця з року 1918», що вийшли друком у Детройті у 1950 р. Автор емоційно, з темпераментом написав про те, як він переживає за країну, що тільки гетьман Павло Скоропадський був спроможний її врятувати: «В ці жахливі часи, здавалось, що саме Провидіння післало нам гетьманського

нащадка, генерала Павла Скоропадського, що волею що волею нашого найчисленнішого хліборобського стану, став Гетьманом усієї України й Козацьких Військ».

Важливим джерелом для вивчення політичного життя Директорії є монографія «Україна в добу Директорії УНР» (Вінніпег, 1969) українського правознавця та громадського діяча Матвія Стахів. Автор використовував у своїх розвідках широке коло матеріалів із власних і західних архівів. Послугуючись зарубіжними джерелами, він багато уваги приділяє зовнішній політичній діяльності УНР. У дослідженні ретельно проаналізовано майже всі сфери суспільно-політичного життя «другої УНР», висвітлено перебіг її політичних і військових змагань.

Діяльності ОУН-УПА присвячений багатотомник «Літопис УПА», де з дотриманням джерельної точності опубліковані документи й матеріали з історії УПА та Збройного підпілля ОУН. Частина томів охоплює історію УПА за певний період на більших територіях, як, наприклад, на Волині, в Галичині, Тернопільщині, на українських землях під Польщею тощо. Кожний том Літопису присвячений окремим темам, має довідник осіб та місцевостей і словник неясних слів, скорочень та маловживаних чи незрозумілих слів. Серед студентської молоді великий попит мають роботи літературного критика, публіциста,

філософа, політичного діяча Дмитра Донцова, який став «духовним батьком» Організації українських націоналістів. В книгах «Дух нашої давнини» (Мюнхен, 1951) та «Націоналізм» (Лондон, 1957) автор окреслює ідеал нової суспільності, ставить дороговкази для мільйонів українців: розвивати героїчні традиції нашого народу, формувати еліту високої національної свідомості, державницького мислення, яка прагне безоглядно служити своєму народові.

Не залишається поза увагою користувачів й робота Дмитра Дорошенка, який під псевдонімом М. Забаревський склав стислий реферат політичного трактату В'ячеслава Липинського «Листи до братів-хліборобів» (Аугсбург, 1946) й виклав свої роздуми про цю працю. Автор аналізує погляд В'ячеслава Липинського на державний устрій України, викладений в «Листах до братів-хліборобів». Велика катастрофа, якою закінчилися спроби наддніпрянських і наддністрянських українців відбудувати свою державність після розпаду російської та австро-угорської монархій, цілком природно мусить викликати у всіх наших людей одне болюче, настирливе питання: чому так сталося? Чому створили собі самостійні держави такі маленькі народи як литовці, ести, латиші, а ми, сорокамільйонна нація, опинились ще в гіршій неволі, як були раніше? В «Листах» Липинський виклав свої думки та міркування про те, через що українці втратили свою державність, чому не зуміли утримати вже відбудовану державу і як знову зможуть збудувати свою Українську державу. Крім того, у Канадсько-Українському бібліотечному центрі чимало літератури про визвольний рух, про часи УНР, розбудову та життя української церкви.

Правозахисний рух України представлений роботами Петра Григоренка, Левка Лук'яненка, Валентина Мороза, Михайла Осадчого, Данила Шумука. Є цінні видання документів і матеріалів про Українську Гельсінську групу. Також у фонді зберігаються твори поетів-«празької школи» та інших поетів. Миколи Зерова, Павла Пилиповича, Михайла Драй-Хмари, Юрія Клена, Олени Теліги, Олега Ольжича, Галі Мазуренко, Євгена Плужника, Володимира Свідзінського, Миколи Хвильового.

Для дослідників літератури та історії особливо цінними вважаються періодичні видання, які вже припинили своє існування. Наприклад, журнал «Український історик» – єдиний український історичний журнал, що видавався поза межами України у 1963–1991 роках (США). Також у бібліотечному центрі можна почитати альманахи «Календар «Слово», «Новий шлях», «Світло», «Український народний Союз», «Рідна нива», «Голос України», «Пластовий шлях», «Наші дні». Наприклад, український військово-науковий і політичний журнал «За збройну Україну» виходив українською мовою в 1938–1939 роках у Парижі. Засновником і головним редактором був Микола Капустянський. На сторінках журналу публікувалися дослідження українських фахівців із військових питань з аналізом військового досвіду країн Європи, обговорювалася військова доктрина червоної армії, залізничного та моторизованого потенціалу СРСР. Розглядалися роздуми щодо напрямів розвитку української національної армії.

Спадщина діячів української діаспори в Канаді є важливим інформаційним джерелом, тому з метою збереження та популяризації друкованих матеріалів, що мають

історико-культурну цінність та являють собою важливий об'єкт подальшого вивчення та дослідження, у бібліотеці стартував проект «Збережена Україніка: цифровий архів української діаспори». Вже опрацьований електронний каталог для відбору джерел, що будуть складати основу електронної колекції за певними ознаками: приналежність до колекції джерел, переданих Канадським Товариством Приятелів України; мають історико-культурну цінність; охоплюють тему «Україніка»; не обмежені авторським правом.

Фахівці бібліотеки підготували бібліографічні списки джерел для подальшої роботи. Провели аналіз на унікальність джерел у каталогах, повнотекстових електронних базах даних бібліотек України. Спеціалізовані відділи оцифровують відібрані твори, розробляють дизайн тематичного розділу сайту. Результатом проекту стане новий розділ бібліотечного сайту «Збережена Україніка: цифровий архів української діаспори», на якому будуть розміщені у вільному доступі з посторінковим переглядом повні тексти колекції джерел, переданих в дар Канадським Товариством Приятелів України. Повнотекстова колекція оцифрованих матеріалів забезпечить пошук інформації у колекціях, стабільність і надійність доступу до них на бібліотечному сайті у розділі «Колекції».

А всіх охочих ознайомитися з друкованими виданнями Канадсько-Українського бібліотечного центру запрошуємо до бібліотеки за адресою: пр. Д. Яворницького, 18.

заст. директора
з внутрішньобібліотечної
роботи КЗК «ДОУНБ»
Оксана Шевченко

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ХХІ ст. ДО ІСТОРИЧНИХ ВИТОКІВ ТРАГЕДІЇ

Війна, що триває у нашій країні вже десять років і особливої трагічності набула з лютого 2022 р., до сих пір у значній частині українського суспільства викликає питання: «Як так могло трапитися, що один «братський народ» напав на інший «братський народ». Багато людей не зовсім розуміють справжні причини українсько-російської війни, зводячи їх до патологічної агресивності російського диктатора чи злочинних маніпуляцій керівництва сусідньої держави, істориків та засобів масової інформації з громадською думкою Московії

Слід зазначити, що витоки цієї трагедії беруть свій початок не з 2022, і не з 2014 р., а ще з часів захоплення московським князями (за російською термінологією – «присоединенія») земель інших народів, і формування у свого населення свідомості про вищість московитів (з початку ХVІІІ ст. – росіян) відносно інших етносів країни. З подальшим формуванням імперії така свідомість поступово переростає у великодержавний шовінізм. І тому, на офіційному рівні були великороси, представники «державної народності» як правляча, імперська нація, і – «иногородці», які склалися з усіх захоплених, загарбаних, «включених» шляхом дипломатичних маніпуляцій, народів. І вони всі розглядалися великоросами як меншовартісні. А паралельно з цим російські історики, починаючи В. Татищева, М. Щербатова, продовжуючи Н. Карамзіним, С. Соловйовим, та іншими у своїх творах з

історії російської держави, на основі яких потім писалися шкільні підручники, через які формувалася свідомість всіх громадян імперії починаючи з початкової і середньої школи, ці захоплення, загарбання, приєднання характеризували як «собираніе русских земель». І таким чином формувалася свідомість всіх жителів їхнього статусу як меншовартісного а статусу їхніх споконвічних територій в ній як «исконно русских».

У цій ситуації відбувалося й формування з а г а л ь н о р о с і ї с ь к о г о бачення українців, як і інших народів, меншовартісним народом, «малороссами», порівняно з росіянами – «великороссами». Тобто, у розумінні, що українці – це росіяни, але трішечки не такі, не повні росіяни. Тому й є малороси. І у росіян формувалося ставлення до українців частково поблажливе, частково зневажливе. Сформувався російські стереотипи в оцінках характеру і поведінки українців що це трішки недалекі, хитруваті, задрісливі люди.

З часів Петра І та Катерини ІІ всіляко віталися шлюби між «великоросами» і «малоросами». Для цього навіть запроваджена була така політика. Катерина писала, що з українцями не можна поводитися як з чужими, навпаки треба робити все, щоб вони обрусіли (Дорошенко Д. І. Нарис історії України. Т. ІІ. Мюнхен: Дніпрова хвиля, 1966; Київ: Глобус, 1992, с. 200). Тому аристократія Московії швидко породичалася з верхівкою української козацько

старшини (Скоропадський Павло Спогади, (кінець 1917 – грудень 1918). – Київ-Філадельфія, Інститут східно-європейських досліджень, 1995, с. 396). Водночас мав місце й інший процес. А саме, переслідування різного роду виступів представників різних верств українського населення, у разі хоч натику на прояв елементів української самоідентифікації.

І трактувалося царською владою це як «мазепинство». Тобто, найменший прояв самоідентифікації, переслідувався і засуджувався як прояв сепаратизму, намагання «виломитися» з російського імперського територіального і ментального простору, з «русского мира» починаючи з часів Петра І, Катерини ІІ і завершуючи останнім двадцятиріччям ХХ ст. Людей, які навіть у площині культурницькій намагалися принести хоч якусь користь українству – «мазепинцями», і піддавали всіляким переслідуванням). Уже на середину ХІХ ст. всі громадяни російської імперії, отримували освіту (від початкової до вищої) російською мовою, і нею формували свої уявлення про російську державу як свою рідну – російську. Особливо це стосувалося освічених її категорій. Тож вони клали на «алтарь Росийского Отечества» свої таланти. Тобто свідомо і віддано працювали як представники «русского народа». Це і науковці, і письменники, і композитори, і військові, представники духовного сану, цензори, поліціанти тощо. Тобто мала місце

ситуація, що частина українців, щоб реалізуватися, асимільовувалася мовно, культурно, релігійно, ментально. І їхні нащадки вже гордо вважали себе «великороссами», пориваючи зі своїм етнічним і родинним корінням, ідентифікуючи себе як російського письменника, художника, композитора. Головною причиною такого стану було те, що особливе значення мала російська культура, культура імперської нації як державної, яка значно впливала на населення у всіх сферах його діяльності як у часі, так і у просторі. До того ж російська мова була мовою комунікації державної вертикалі влади, місцевої адміністрації з населенням, адміністрації підприємств з робітниками, мовою державних, освітніх і культурних закладів. Мовою пануючої нації. Тому мови етнічних меншин – «іногородцев», як у Російській імперії називали всіх неросіян, у тому числі й українців, були витіснені на периферію, розглядалися як меншовартісні.

Це проявлялося і в політичній сфері. Немало представників української молоді поповнювали ряди російських народницьких організацій у XIX ст. а на поч. XX – російських партій різного ідеологічного спрямування. Від консервативних «конституційних демократів та «октябристів» до лівих: власне російських соціалістів-революціонерів та соціал-демократів.

Соціалістичні партії, у тому числі і ліворадикальна – російська соціал-демократична робітничка партія (більшовиків) на чолі з Леніним, у своїх програмах відображали об'єктивну реальність Російської імперії,

тобто виходили з інтересів пануючої нації, а не всіх народів, що її населяли. Це помітив і описав у своїх статтях 1907-1920 рр. ще Микола Донцов, який у другій Державній думі Російської імперії редагував газету української фракції «Наша думка», і таким чином перебував у самому центрі політичного життя і мав можливість безпосередньо – з «середини» – спостерігати та аналізувати партійні табори, провідних діячів та їхню діяльність. Саме ця аналітика і привела його до висновку, що, незалежно від ідеологічної орієнтації – «монархісти», «консерватори», «конституційні демократи», «ліберали», «соціал-демократи», – кожен російський політичний табір, кожен російський політик є патріотвласнеросійської нації, але при цьому просякнутий шовіністичною ненавистю до всього українського. Він докладно проаналізував виступи і політику російських соціал-демократів, «найпринциповіших» свободолюбців і прихильників з рівності всіх людей, протоколи їхніх партійних з'їздів, політичні заяви, теоретичні статті провідних діячів. І він виявив шовіністичну упередженість їх в українському питанні, їхній імперський спосіб мислення. Він продемонстрував суголосність і послідовність російських революціонерів з крайньо правими російським консервативними силами, як от «Союз Михаила Архангела» та політикою царату і продемонстрував шовіністичну упередженість російських соціал-демократів в українському питанні, і це з особливою силою проявилось у період визвольних змагань, коли і монархісти і соціалісти всіх штибів, у тому числі

Тимчасовий уряд Росії, одностайно виступали проти будь-яких проявів української самоідентифікації.

Це стосується й російської соціал-демократичної партії, яка і по назві і по духу була російською, а не всеросійською. Її ідеологи і керівники керувалися твердженнями засновників марксизму, що «неісторичні» нації є реакційними, тож з яким треба боротися.

Зі встановленням в ході громадянської війни своєї влади в імперії російська імперська сутність партії, очолюваної Леніним, не змінилася. Вона була лише вимушено, для збереження своєї перемоги в країні, де нація, яку вона представляла, становила лише – 44,3 % загальної кількості населення тодішньої Росії, визнати рівноправність всіх народів. І в нових історичних умовах продовжити свою національну політику в інтересах як власних, так і цієї відносної національної більшості. І лише у 1925 р, в умовах розпочатої коренізації слово «російська» в її назві було замінено на – «всесоюзна». Проте, це не змінило суті партії. І з особливим цинізмом і жорстокістю це проявилось у 1930-х рр., коли, зміцніла система розпочала згортання і ліквідацію коренізації, що супроводжувалося різного роду ідеологічними кампаніями, закриттям освітніх і культурних закладів, репресіями щодо представників національної інтелігенції, селянства і робітництва. Перемога більшовиків і створення Радянського союзу практично не змінило свідомість і в самій партії, і в її керівництві, і російського суспільства. Адже люди, з їх свідомістю, сформованою ще в умовах

царської російської імперії, зі зміною назви своєї країни, нікуди з неї не ділися і продовжили своє функціонування в старій, по суті, країні, але під новою її назвою. Сама партія, більшість якої становили росіяни, залишалася по суті бути російською партією, її центр знаходився у столиці Росії – Москві, вищі державні і господарські органи знаходилися також там. Тож партійні організації республік, як і України, були не в союзі з російською комуністичною партією (більшовиків), а її філіями. Точно так, як і державні та господарські республіканські органи. Фактично держава утворюючою республікою в СРСР була РСФСР а інші – були на правах її автономій.

Історія «нової» держави та союзних республік трактувалася як історія переможців з точки зору переможців. Тобто через призму російсько-більшовицького (а отже – імперського) бачення. Тож нові покоління її громадян, що народилися вже у радянські часи і отримали вже радянську освіту російською мовою, писали, листувалися з рідними і друзями російською, набували нею знання, думали по-російськи також почали сприймати це бачення.

Ситуація почала набувати ще більших масштабів після закінчення Другої світової війни. З якої СРСР, разом з союзниками, вийшов переможцем. На міжнародній арені, паралельно з поняттям «Радянський союз» почалося активне просування – поняття «Росія», замість «радянські люди» – «русскіє люди». Активно до цього

було долучене мистецтво та література. Люди старшого покоління пам'ятають, що пісні про війну були лише російські. Від «Катюші», «Вставай страна огромная..», «Бьет в тесной печурке огонь..», «Соловьи, соловьи, не тревожьте солдат» до пісень повоєнних років: «День победы». До того ж проводилася в них думка, не про солдат радянських, а про солдат російських – «русских». Наприклад роман Л. Леонова «Русский лес», роман К. Симонова «Русские люди», або пісня «Хотят ли русские войны».

Прискорилася по всій країні русифікація. В Україні це набуло рис денаціоналізації. Тут було створено потужний військово-промисловий комплекс підприємств, підпорядкованих на пряму Москві, чим посилювалася прив'язка працівників до Центру, збудовано великі підприємства союзного значення інших галузей промисловості, на зведенні яких працювала молодь зі всього Радянського союзу (передусім – з Росії), яка потім і осідала на новому місці. Все це, природньо, сприяло поширенню як у виробничій сфері, так і в побуті російської мови, російсько- та москвоцентричних настроїв. В результаті зростає в різних галузях економіки, культури, науки орієнтація на Москву. Особливо у промислово насичених регіонах. Там швидкими темпами почав йти процес відкриття російськомовних середніх навчальних закладів і скорочення – україномовних, дитячі дошкільні установи були лише російськомовні. У містах, а потім і в сільській місцевості все більшого поширення набуває російська мова. У свідомості багатьох

українців формується думка, що лише у Москві можна досягти кар'єрного успіху. Цей процес супроводжувався проявами зневаги до національної історії, культури, мови, сприйняттям всього українського як меншовартісного. Така зорієнтованість з усією повнотою проявилася після розпаду СРСР.

В нових соціально-економічних і гео-політичних умовах свідомість значної частини керівників промислових підприємств, силових структур, які працювали в системі, зорієнтованій на Москву – столицю СРСР, власників великих бізнесів, широких верств населення України, особливо промислово розвинутих регіонів, діячів культури, шоу-бізнесу, науковців по інерції продовжувала орієнтуватися на Москву. При цьому вони розглядали Україну як меншовартісне державне утворення

Такою зорієнтованістю українського суспільства з самого початку почало активно користуватися керівництво Російської федерації. Особливо цей процес посилювався з приходом до влади в державі, ставленника КДБ Путіна. Для цього були залучені і спецслужби, хоча у міждержавних двосторонніх договорах новостворені країни гарантували не провадити розвідувальної діяльності одна проти одної. Вони (спецслужби) почали вербувати своїх агентів та агентів впливу у різних сферах економічного, культурного, громадсько-політичного, духовного життя країни. Посилено в свідомість громадян нашої держави проводилася думка,

що Росія – це колишній Советський Союз і в ній так же добре все, як і в ССРСР.

Зацікавлювалися фінансово власники та менеджери українських телеканалів і кінопродюсери, щоб обмежувати просування на кіно та телеекрани українських акторів та української кіно- і телепродукції. Та надавання перевагу цій сфері російським акторам та російській кіно- і телепродукції російському трактуванні

Велика роль відводилася засобам масової інформації, які у різних формах і на постійній основі проводили ідею двох братських народів та займалися дискримінацією політики української влади, діяльності всіх урядів держави, її вищого керівництва, історичних осіб України, особливо – представників визвольних змагань.

Активно використовувалися російські банківський та промисловий бізнеси. Вони, за підтримки російської влади, купували українські підприємства та банківські установи і входили або як гравці та монополісти на український ринок, або банкрутували придбане, щоб прибрати конкурентів та ослабити економічні позиції української держави.

З перших же років незалежності створювалися системно фінансово та організаційно підтримувані сусідньою державою проросійські партії, різного роду громадські організації як всеукраїнського так і регіонального рівнів, особливо в Криму, на Сході та Півдні України. Які під гаслами повернення до єдиної держави Советський союз, або утворення незалежних від України

місцевих державних утворень формували у свідомості українськи громадян антиукраїнські та проросійські настрої.

Здійснювалося системне ослаблення міці збройних сил країни. Особливо активно російськими спецслужбами провадилася антиукраїнська діяльність на Чорноморському флоті. Використовувалася там така особливість як спільне базування флотів обох країн на території Кримського півострова. При цьому ненав'язливо але перманентно демонструвалися переваги у забезпеченні фінансово-матеріальних та соціально-побутових потреб російських офіцерів у порівнянні з їх українськими колегами. Це створювало основу для сумнівів у багатьох з них щодо потреби української держави у їхній професії, знаннях тощо. В результаті поступово створювалося підґрунтя для активної вербувальної діяльності. У першу чергу серед вищого керівного складу ВМС України в Севастополі, в тому числі – служб контррозвідки і розвідки, радіорозвідки, радіоелектронних засобів боротьби з ворогом. Серед службовців СБУ, МВС, юстиції та прокуратури, представників бізнесу, депутатів Кримського парламенту, криміналітету.

Українська влада та спецслужби на такі дії реагувала надто мляво. А надто коли президентом було обрано Януковича і всю владу в Україні узурпувала Партія регіонів. У керівні органи силових структур були інфільтровані агенти впливу Москви та прямі агенти ФСБ та ГРУ генштабу збройних сил Росії. Навіть очільниками

Міністерства оборони України та її Служби безпеки стали громадяни Росії.

В самій Росії, починаючи з 1991 р. активно, масовано і у різні способи провадилася ц і л е с п р я м о в а н а інформаційна політика, метою якої було формування свідомості у її населення факту розпаду СРСР як історичної несправедливості, яку слід виправити. Фактично відбувалося підготовка суспільства до реалізації ідеї відродження СРСР у силовий спосіб шляхом возвеличування Росії. Їм вдалося добитися того, що імперський дух пронизав у країні, фактично, абсолютну кількість людей. Навіть демократів і лібералів. Хоча й їхнє мислення не видрізнялося у цьому плані щодо України від мислення інших громадян Росії. Адже ще на початку 1900-х років М. Донцов зазначав, що ліберальні кола російського суспільства буквально заражені бацилою націоналізму і це негативне ставлення до «братніх» українців мало тенденцію до зростання.

На початок 2014 р. вище керівництво Росії дійшло висновку, що склалися зовнішні і внутрішні фактори для початку реалізації плану по відновленню колишньої імперії, що населення Росії підготовлене до сприйняття і всебічної підтримки таких дій по виправленню «історичної несправедливості» і поверненню «ісконно руських земель», «утрачених» нею в результаті «недалекоглядних» дій політиків-демократів на чолі з Б. Єльциним. І населення України у своїй більшості не буде проти цього і прийме з радістю братів-визволителів.

Отже, війна що розпочалася у лютому 2014 р. є не випадковим епізодом в історії стосунків України і Росії. Вона є результатом декількасотрічного перебування українців у складі російської, пізніше – совєтської імперії, яке поколіннями супроводжувалося розмиванням їхньої ідентичності і формуванням свідомості меншовартісності. Тож впродовж всього періоду незалежності частина наших громадян демонструвала запопадливість перед Росією, щиро вважаючи, що в цій державі все незрівнянно краще з вирішенням соціальних, побутових, економічних проблем. Тобто все так, як, нібито, було у Радянському Союзі у висвітленні радянської пропаганди. Ця позиція цілеспрямовано і перманентно впродовж всього періоду незалежності України всілякими способами підтримувалася і підживлювалася російською владою, її пропагандою і спецслужбами. Водночас, паралельно, в російському етнічному, суспільному і державному середовищі правлячими колами Російської імперії, пізніше – Радянського союзу та Росії, у том числі й спадкоємицею російської соціал-демократичної партії більшовиків Леніна – комуністичною партією спочатку СРСР а потім – Російської Федерації, тривав процес формування російського великодержавного шовінізму, серйозним викликом для якого став розпад Советської держави, який росіянами і, у першу чергу, правлячою елітою цієї держави, був сприйнятий як катастрофа. Тож керівництво Росії, а надто за часів Путіна, почало вести цілеспрямовану роботу, спираючись на імперську, шовіністичну свідомість підданих, по підготовці російської армії і російського суспільства для відновлення території Російської імперії часів Советського союзу збройним шляхом і на поч. 2014 р. вирішило, що умови для реалізації плану відтворення великої Росії у рамках бодай СРСР, склалися. Його дії беззаперечно будуть підтримані російським суспільством, і знайдуть не меншу підтримку в – українському.

Олександр Нікілев, професор кафедри історії України Дніпровського національного університету ім. Олеся Гончара.

Колонка редактора

Засідання україно-американського дискусійного клубу «Думки без кордонів», який заснований бібліотекою української діаспори імені сенатора Маккейна і Бористен - Borysten , виявилось особливо насиченим і цікавим.

Цьому сприяла і тема обговорення «Духовні і патріотичні орієнтири української молоді» і участь у заході емоційного і безкомпромісного до наших ворогів комбата Юрій Береза і, власне, молоді дніпряни, які мали своєрідну думку з того чи іншого приводу. А також як завжди було цікаво послухати, так би мовити, «американській бік», а найперше українських патріотів на землі Вашингтону: голову Фундації «Прометеїв втілі» (штат Нью-Джерсі) Петра Палюха , члена управи цієї організації Володимира Марущака (штат Мічиган) та чарівну і наступальну у своїх судженнях Ладу Рослицьку (штат Арізона).

Непросто було модератору заходу, директорці бібліотеки української діаспори імені сенатора Маккейна Юлія Бардукова. Позаяк вона не мала головного клопоту - байдужих по обидва боки Атлантики. Щодо моїх особистих сугестій , то, найперше, задоволений тим, що журнал «Бористен» залишається отим місточком поміж материковою Україною і західною діаспорою.

Фідель Сухоніс, шеф-редактор

Наша Церква

*Видання благословив Патріарх УПЦ КП Філарет.
Бюлетень відіграє важливу роль в регіоні та Україні по
наверненню населення до духовних витоків нації та
релігійності. Виходить з вересня 2002 року. З грудня
2018 року додаток називається «Наша Церква»*

Релігійний додаток часопису "Бористен"

№ 42 (2025)

**Російський напад на Україну
насправді є війною диявольською,
проявом нелюдського озлоблення
і лукавства, – Митрополит
Епіфаній**

Ми нинішнього недільного дня зібралися у цьому чудовому українському храмі на честь святого апостола Андрія Першоозваного для того, щоби подякувати Богу. Адже це є важливою складовою того, що означає бути християнином – бути вдячними нашому Небесному Отцю, усвідомлювати, скільки благодіянь Він подає нам щодня, свідчити цю свою вдячність не лише словом, але також і справами, усім своїм життям.

Саме тому Божественна літургія, яку ми звершуємо, і таїнство, в якому ми приймаємо Тіло і Кров Христові, має назву Євхаристія, що з грецької мови, з мови Євангелія перекладається як «подяка». Ми збираємося у недільний день на Євхаристію для того, щоби подякувати Господу нашому Ісусу Христу за Його жертву на хресті, за те, що Він заради нас і заради нашого спасіння віддав Своє життя. Ми згадуємо нині Христове воскресіння з мертвих, але водночас ми усвідомлюємо, що це воскресіння неможливе було би без глибокого смирення, смирення аж до смерті на хресті.

Через це нагадування ми можемо краще зрозуміти, чому в нашому власному житті трапляються скорботи, біди, випробування. Як кожна людина, ми є немічні, на нас впливають спокуси, ми чинимо гріхи. Все це має наслідки для нас. Але, окрім того, що досить часто ми терпимо через свої власні помилки, є також і страждання невинні, причиною яких є заздрість і ненависть диявола. Прикладом таких страждань є праведний Іов, який був зразком доброчесності, але страждав. Бо диявол позаздрив йому і хотів показати, що нібито праведність Іова походить не від віри в Бога, а від того, що він живе благополучно і все у нього добре.

На прикладі Іова ми можемо побачити, що справжня віра, справжня любов до Бога і ближніх виявляються у випробуваннях. Коли все у нашому житті спокійне і благополучне – нам простіше бути вірними і добрими. Але раніше чи пізніше приходить час випробувань. І саме тоді виявляється, на чому збудований наш духовний дім – на камені справжньої віри і любові чи на піску речей тимчасових і нетривких?

Війна, від якої страждає Україна, страждає наш народ, стала випробуванням не лише для тих, хто безпосереднього зазнав біди від наслідків російського вторгнення. Вона за сутністю своєю стала випробуванням для всього світу. Вона гостро і недвозначно ставить питання: з ким ти? Чи ти з Україною та її людьми, які страждають від неспровокованої агресії, які є жертвами нападу російської імперії зла – чи ти на боці

насилника, нападника, губителя?

Російський напад на Україну, хоча очільник Московської патріархії Гундяєв і називає це «священною війною» – насправді є війною диявольською, проявом нелюдського озлоблення і лукавства. Саме так – диявольською війною – назвав не раз цю війну Його Всесвятість Вселенський Патріарх Варфоломій. І ми вдячні йому та всім, хто знає і розуміє природу цього зла та словами і ділами протидіє йому. Цього тижня тут, на американській землі, у столиці Сполучених Штатів Вашингтоні ми разом з іншими християнами і людьми доброї волі збиралися, щоби помолитися, подякувати Богові за Його милість і простити благословення на добрі справи та мудрі рішення для тих, від кого залежить зупинення зла. Америка обрала Президента, який перед усіма нами, хто зібрався на молитовний сніданок, сказав, що його мрія та бажання – бути миротворцем. А бути миротворцем означає – протидіяти злу, яке руйнує мир. Україна, як весь світ, зараз є у критичному моменті історії, коли буде вирішуватися – чи темрява та зло матимуть більше успіху, а тиранічні режими будуть торжествувати, чи навпаки – буде перемога правди, а зло вже тепер зазнає справедливого покарання.

Ми з вами, дорогі брати і сестри, не маємо всієї сили і влади, щоби змінити стан світу. Але ми можемо багато робити, щоби через вияв віри і через добрі справи сприяти примноженню світла. Коли кожен з нас один робить щось, то здається, що ми досягаємо не так багато, але коли єднаємо зусилля, то бачимо, що здатні навіть посунути непорушну гору.

Ваша громада на чолі з отцем Володимиром є прикладом такої неймовірної плідної доброї праці. Ви тут, в околиці Вашингтону, гуртуєте українців та всіх добрих людей заради свідчення правди і для допомоги тим, хто в Україні страждає від російської агресії. За ці роки вами було зроблено дуже багато. Мабуть, якщо взяти в масштабі однієї громади, то ваша може бути прикладом для багатьох, адже ви не лише зібрали і передали незліченну кількість допомоги, яку ми далі поширюємо і доносимо до тих, хто її потребує і кому вона призначена. Ви продовжуєте цю справу навіть тоді, коли багато хто відчуває втому і знесилення, бо натхнення перших тижнів і місяців у декого згасає. Я хочу подякувати владі Даниїлу та у Вашій особі владі Антонію, громадам і вірним УПЦ в США – всі разом ви робите велику справу, надаючи допомогу стражденим людям України. Це і є та віра у ділах, яка є свідченням!

“Новини”

Предстоятель зустрівся у Вашингтоні з Послом України в США

5 лютого 2025 року Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній в рамках візиту до США, куди Його Блаженство прибув для участі в Українському тижні у Вашингтоні та Національному молитовному сніданку, відвідав Посольство України в цій державі. Предстоятеля Православної Церкви України супроводжував митрополит Білоцерківський Євстратій.

Головною темою зустрічі з пані Послом Оксаною Маркаровою була поточна релігійна ситуація в Україні та розвиток автокефальної Української Православної Церкви в час війни. Впродовж розмови Блаженніший владика розповів, що сьогодні Православна Церква України налічує близько 9000 парафій. Процес переходів до ПЦУ триває, він є поступовим, проте вже зараз в кількох областях України всі існуючі православні релігійні громади є частиною саме родини помісної Української Православної Церкви. Його Блаженство також зазначив, що більшість громад ПЦУ під час війни стала не лише місцем молитви, а й своєрідним гуманітарним хабом, де парафіяни об'єдналися заради допомоги постраждалим від російського нападу та українським захисникам.

Окремо сторони обговорили миротворчу діяльність Церкви, зокрема Митрополит Епіфаній розповів пані Послу про серію зустрічей з лідерами Церков та релігійних організацій, які він провів минулого року – зустріч зі Вселенським Патріархом Варфоломієм, Папою Римським Франциском, Архієпископом

Кентерберійським Джастіном Велбі та Генеральним секретарем Всесвітньої Ради Церков Джеррі Піллеєм й іншими поважними представниками релігійних спільнот. Під час кожного такого діалогу йшла мова про російську агресію в Україні та її наслідки, про згубну ідеологію «русского міра», про залучення структур російського патріархату до виправдання та підтримки агресивної війни, а також про необхідність згуртованості цивілізованого світу у допомозі Україні.

Наприкінці зустрічі пані Посол привітала Предстоятеля Православної Церкви України з 6-ю річницею інtronізації та Днем народження, які Його Блаженство відзначив 3 лютого, та вручила пам'ятний подарунок.

Окрім того, Блаженніший Митрополит Епіфаній відзначив Оксану Маркарову Орденом святої рівноапостольної княгині Ольги на знак пошани до її гуманітарної діяльності та миротворчих зусиль, спрямованих на перемогу правди для України.

Митрополит Епіфаній у Національний день молитви відвідав пленарне засідання Верховної Ради

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній у Національний день молитви, 24 лютого 2025 року, відвідав пленарне засідання Верховної Ради України.

Предстоятеля автокефальної Української Православної Церкви супроводжував архієпископ Вишгородський Агапіт.

Пленарне засідання Верховної Ради, на якому окрім народних депутатів були присутні Прем'єр-міністр України Денис Шмигаль, представники Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій, члени уряду, єврокомісари й парламентарії європейських країн, розпочалося з виконання Національного гімну, хвилини мовчання та духовного гімну України – «Боже великий, єдиний».

Національний день молитви, який відзначається щороку 24 лютого – в річницю повномасштабного російського вторгнення в Україну, встановлено Постановою Верховної Ради 12 лютого 2025 року.

Предстоятель зустрівся з командувачем Національної гвардії України

Блаженніший Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 21 лютого 2025 року зустрівся у своїй резиденції – Митрополичому домі з командувачем Національної гвардії України бригадним генералом і Героєм України Олександром Півненком. У зустрічі також взяли участь голова Синодального управління військового духовенства митрополит Черкаський і Чигиринський Іоанн, тимчасово виконуючий обов'язки заступника командувача НГУ по роботі з особовим складом полковник Валентин Острижний, заступник голови СУВД по співпраці з Нацгвардією України протоієрей Іван Михайлишин та начальник служби з питань військового духовенства Головного управління НГУ полковник Олександр Іздебський.

Під час спілкування йшлося про триваючу боротьбу з російським агресором на різних ділянках фронту, суспільно-політичну ситуацію в Україні та світі й підтримку нашої країни з боку світового співтовариства. Окремо сторони торкнулися питання полонених та зниклих безвісти захисників України, а також продовження співпраці задля духовного піклування українськими воїнами.

«На фоні усіх викликів, які продовжують стояти перед нашою країною, вкрай важливо зберігати непохитну віру та міцний дух. Ми як Церква завжди молимося за наших самовідданих захисників й підтримуємо українське військо. Ми переконані, що Господь, бачачи жертвні потуги та законність боротьби нашого народу задля захисту від нападу, неодмінно допоможе нам пройти ці випробування й досягнути справедливого миру», – зазначив Предстоятель Православної Церкви України.

ЗВЕРНЕННЯ

Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій
напередодні третьої річниці повномасштабного російського
вторгнення в Україну та з нагоди Національного дня молитви за
Україну

*Минув ще один рік жахливої війни,
яку розв'язала росія проти України
та вільного світу. 24 лютого
2025 року виповнюється три роки
героїчного спротиву Сил оборони
України та всього українського
народу повномасштабній російській
агресії та 11-та річниця російсько-
української війни.*

*Завдяки Божій допомозі та силі духу
українських воїнів і суспільства,
а також підтримці міжнародних
партнерів російський агресор був
зупинений, його плани зруйновані,
від російської окупації визволена
значна частина території
України, закладені підвалини для
майбутньої перемоги і встановлення
справедливого миру для України.*

*Загарбницька війна росії проти
України принесла українському
народові численні страждання,
горе і втрати, руйнування міст
і цивільної інфраструктури,
брутальне порушення прав і
свобод на тимчасово окупованих
територіях України, у тому числі
релігійні переслідування, закриття
церков та інших місць молитви,
тортури і вбивства релігійних діячів
різних конфесій, багатомільйонну
міграцію і розлучення сімей,
викрадення українських дітей,
жахливе поводження з військовими та
цивільними полоненими тощо.*

*В основі російської агресії проти
України та всіх цих злочинів
лежить шовіністична та
людиноненависницька ідеологія
«русского міра», яку разом з кремлем
поширює російська православна
церква та інші російські конфесії.*

*Вчергове закликаємо демократичні
країни світу, релігійних діячів різних
конфесій та людей доброї волі
засудити ідеологію «русского міра»
та носіїв цієї ідеології. Вшановуємо*

*пам'ять кожного із Захисників,
хто віддав своє життя за Україну
та свободу, й підносимо молитви,
щоби Бог укріпив і утішив кожную
українську родину! Висловлюємо
вдячність українським воїнам Сил
оборони України та молимося до
Всевишнього про силу для них у
боротьбі за захист і свободу України.*

*Висловлюємо вдячність кожній
людині, яка робить внесок у
зміцнення обороноспроможності
України та сприяє наближенню
перемоги.*

*Висловлюємо вдячність усім
міжнародним партнерам, які
конкретними діями шанують
цінність людського життя і
допомагають українцям захищати
свободу і демократію. Вища
справедливість вимагає засудження
російської агресії – зло не може
бути винагороджене, але має бути
справедливо покаране.*

*Звертаємося до українського народу
та влади залишатися мужніми
у цій боротьбі добра проти зла,
вірити у перемогу добра над злом,
підтримувати одне одного, бути
єдиними та робити все необхідне для
перемоги і суспільного блага.*

*Нещодавно український
Парламент встановив в Україні
Національний день молитви, який
відзначатиметься щорічно 24
лютого. Зкликаємо представників
різних релігійних традицій в Україні
та за її межами цього дня звернутися
до Всевишнього відповідно до своїх
вірувань і спільно просити Його про
перемогу і справедливий мир для
України.*

*Прикликаємо Боже благословення на
Україну та український народ!*

ФУНДАЦІЯ «ПРОМЕТЕЇВ ОТВІТ»

Головним пріоритетом Фундації з осідком у США є сприяння у збереженні української свідомості та ідентичності, культурної спадщини і традиції серед широкого громадського загалу, особливо серед студентів вищих навчальних закладів в Україні та за кордоном, надання фінансової і моральної допомоги науковцям, студентам, винахідникам, громадським активістам іншим чинникам, котрі формують громадянське суспільство та демократію в Україні. За чинним американським законодавством пожертви надіслані до Фундації «Прометеїв отвіт» не підлягають оподаткуванню.

Promethean's Retort, P.O. Box 35, Lyndhurst, NJ 07071-0035
USA . 4petrop@verizon.net, 201 460 1364